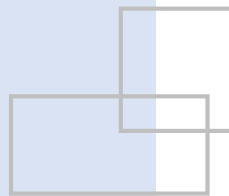

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' חינוך מיוחד

תהליכי הערכה בשפת אם לתלמידים עם צרכים מיוחדים

אילנה קלר
מדריכה ארצית לתחומי פדגוגיה, שפה והערכה
אגף א' חינוך מיוחד
מפגש ארצי מקוון
לצוותי החינוך המיוחד
21 באפריל, 2021
תשפ"א

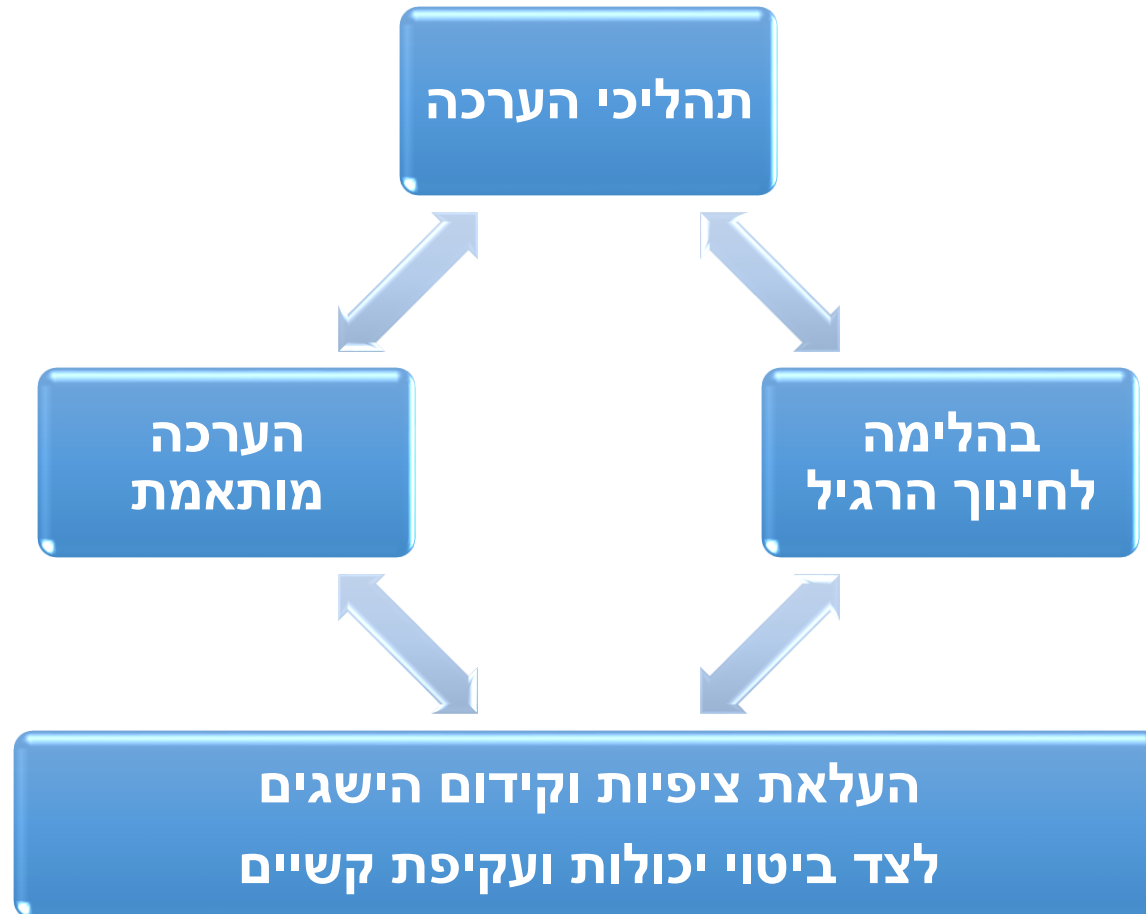
הערכה כבסיס לתכנון ההוראה בשפה

מטרות ההערכה התפקודית

תהליכי הערכה בחינוך המיוחד

צוות חינוכי וקלינאי/ת תקשורת – מודל הערכה שיתופי

הכרות עם התלמיד

(מחנכת וקלינאי/ת תקשורת - תצפיות, מיפויים)

הערכה לעומק ובניית פרופיל תקשורתי שפתי (קלינאי/ת תקשורת)

קביעת מטרות אישיות לתלמיד

(מחנכת וקלינאי/ת תקשורת)

בניית תכנית ושלבי ההתערבות

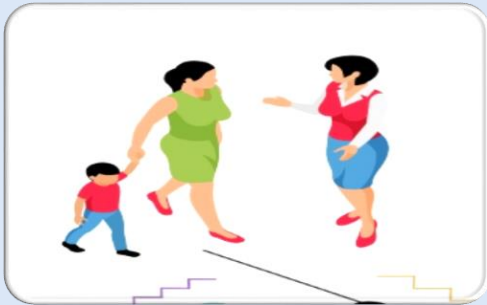
(מחנכת וקלינאי/ת תקשורת)

בחירת התאמות ואסטרטגיות ויישום התכנית

(מחנכת וקלינאי/ת תקשורת)

הערכה פנימית בשפת אם

הערכה פנימית - הערכה בשירות הלמידה

שימוש בכלי
הערכה
פורמליים
בהתאמה
למאפייני
התפקוד

כוללת מבדקים
ומשימות
בשגרת
הלמידה

בסיס לבניית
תכנית כתתית
ותכניות אישיות

הערכה בארבעת רכיבי השפה

**כלים להערכה פנימית
בשירות החינוך המיוחד**

כלים להערכה פנימית בחינוך המיוחד

בקרר מוגבלויות שכיחות

שכבת גיל	הערכה לתלמידים חדשים ספטמבר-אוקטובר	הערכה מעצבת דצמבר-ינואר	הערכה מסכמת מאי-יוני
א	הערכת הפרופיל האורייני	מבדק כתר א'	מבדק כתר א'
ב	מבדק כתר א' בחירת המשימות בהתאם לרמת התפקוד	מבדק כתר ב'	מבדק כתר ב' מבחנים ויחידות מבחן
ג-ד	קריאה: כלי להערכת שטף הקריאה הבנת הנקרא: כלים להערכה של הבנת הנקרא	כלי להערכת שטף הקריאה משימות הערכה בשגרת הלמידה	כלי להערכת שטף הקריאה מבחנים ויחידות מבחן (ראמ"ה)
ה-ו	קריאה: כלי להערכת שטף הקריאה כלים להערכה של הבנת הנקרא	משימות הערכה בשגרת הלמידה	מבחנים ויחידות מבחן (ראמ"ה)
ז-ט	טקסט קצר לקריאה קולית לתלמידי שילוב: מבדק עמ"ת משימות הערכה לחט"ב	משימות הערכה בשגרת הלמידה	טקסט קצר לקריאה קולית מבחנים ויחידות מבחן (ראמ"ה)

למתקשים בקריאה בכל גיל :

יש לקיים הערכה של הבנת טקסט מושמע מתוך מאגר הטקסטים בהדרכה המחוזית

כלים להערכה פנימית בחינוך המיוחד

בקרב מוגבלויות בשכיחות נמוכה

כלי הערכה	מטרה	אוכלוסיות בחינוך המיוחד	הנחיות לחינוך המיוחד
מיפוי תקשורתי	הערכה של כשירות תקשורתית (רמת תפקוד נמוכה)	תלמידים עם מוגבלויות מרכבות	בתוך מסמך <u>פיתוח מיומנויות תקשורת</u> , עמ' 32-34
<u>מחווון להערכה של האזנה ודיבור - כשירות תקשורתית</u>	הערכה של מיומנויות האזנה ודיבור וכשירות תקשורתית (לכל רמות התפקוד)	תלמידים על כל הרצף, בהתאם לשלב ההתפתחותי	<u>במדור חינוך לשוני</u> , <u>תהליכי הערכה</u> , מדריך יישומי להטמעת החינוך הלשוני
מחווון מבוסס הישגים נדרשים בקריאה וכתובה	להערכה של קריאה, הבנת הנקרא וכתובה בהתאם לרמת התפקוד	תלמידים על כל הרצף, בהתאם לשלב ההתפתחותי	מחווון להערכה ומיפוי בחנ"מ – <u>במדור חינוך לשוני</u> , <u>הערכת הישגים בשפת אם</u>
<u>כלי להערכת שטף הקריאה</u>	להערכה של רמת הקריאה, בהתאם לרמת התפקוד	תלמידים על כל הרצף, בהתאם לשלב ההתפתחותי	בהתאם לרמת התפקוד של התלמיד

מה חדש?

הערכת הפרופיל האורייני בכתה א'

כלי להערכת שטף הקריאה לכתה ג'

הערכה של הבנת הנקרא ביסודי

מבדק עמי"ת לכתה ז'

פרופיל אורייני לכתה א'

סקרנות ועניין וחדוות הלמידה

- הנעה ללמידה, סקרנות של הילד, פתיחות שלו ללמוד דברים חדשים, ידע עולם ונכונות ללמוד

התנהגויות אורייניות במפגש עם ספר

- הנעה לקריאה והנאה ממנה
- הבנת הטקסט המושמע ולשון הספר
- התמצאות בספר ובמוסכמות הכתב

כשירות תקשורתית- לשונית בשיח הדבור

- אוצר מילים
- יכולת מורפולוגית
- יכולת תחבירית
- יכולת שימוש בשפה למטרות תקשורתיות

ידע אלפביתי וראשית כתיבה וקריאה

- מודעות פונולוגית
- ידע על אותיות
- ניצני כתיבה
- ניצני קריאה

טקסט להערכה של הבנת הנקרא: ליל הגחליליות

ליל הגחליליות

אגדה מפי יהודי צפת*

בימי הקיץ היו מרחפות ומפוזזות באוויר של צפת המוני גחליליות המאירות את חשכת הלילה וזמנות לניצוצות אש זעירים. האגדה מספרת כי יהודי צפת נוהגים בהן בכבוד רב ולעולם לא ייגעו בהן לרעה, כי פעם אחת, בדורות הקודמים, הן הצילו אותם מקצרה קשה. בימים ההם שלט בצפת מושל עריץ רודף יהודים. בעיקר רגז על קולות הרינה, התפילה ולימוד התורה שעלו מבתי הכנסת ובתי המדרש יומם ולילה. הוא אסר על היהודים להדליק אור בלילות, ואף דרש מהם להביא אליו כל מנורה ועששית שברשותם. אבל כבד ירד על יהודי צפת שהצטערו מאוד כי נמנעו מהם ללמוד תורה בלילה. הם באו אל הרב ושאלוהו בכאב: "מה יהיה עלינו? הלא אין טעם בחיינו בלי לימוד תורה!" אמר אליהם הרב: "צאו אל השדות בהמוניכם, מטף ועד זקן, ואספו אל בתי המדרש את הגחליליות, ולאנן תלמדו את התורה". וכך הצילו הגחליליות את יהודי צפת מן הגזרה הקשה.

* מעובד על פי זאב וילנאי

וילנאי, זאב, אגדות ארץ ישראל, הוצאת קריית ספר, תש"ל (1970)

מיועד לכתה ד' בחינוך הרגיל.

ניתן לשימוש עד כיתה ו' בחינוך המיוחד.

המבדק כולל:

✓ טקסט לקריאה

✓ משימה לתלמיד

✓ מדריך למורה

✓ **טקסט ברמות שונות של התאמה והנגשה:**

- טקסט מנוקד

- טקסט מנוקד מוגדל

- טקסט לא מנוקד מוגדל

- טקסט במשלב לשוני גבוה

טקסט "ליל הגחליליות" להערכה של הבנת הנקרא, חינוך לשוני בקדם יסודי וביסודי, משה"ח

טקסט להערכה של הבנת הנקרא: ליל הגחליליות

אפשרויות להעברה:

במליאה

בקבוצה

באופן פרטני

התאמת המשימה:

שאלה

מדד הבנה ותשובה נכונה

תיאור קשיים אפשריים

תיווך אפשרי

מהערכה ללמידה

ליל הגחליליות

אגדה מפי יהודי צפת*

בימי הקיץ היו מרחפות ומפזזות באוויר של צפת המוני גחליליות שמאירות את חשכת הלילה וזוחלות לניצוצות אש זעירים. האגדה מספרת כי יהודי צפת נוקמים בהן בכבוד רב ולעולם לא יגעו בהן לרעה, כי פעם אחת, בדורות הקדומים, הן הצילו אותם מגזרה קשה. בימים ההם שלט בצפת מושל עריץ רודף יהודים. בעקר רגז על קולות הרנה, התפילה ולימוד התורה שעלו מבתי הכנסת ובתי המדרש יום ולילה. הוא אסר על היהודים לסדליק אור בלילות, ואף דרש מהם להביא אליו כל מנורה ועלששית שבששותם. אכל כבד ירד על יהודי צפת שהצטערו מאוד כי נקנע מהם ללמוד תורה בלילה. הם באו אל הרב ושאלוהו בכאב: "סה יהיה עלינו? הלא אין טעם במיינו בלי לימוד תורה?" אמר אליהם הרב: "צאו אל השדות בהמוניכם, מטף ועד זקן, ואספו אל בתי המדרש את הגחליליות, ולאורן תלמדו את התורה." וכך הצילו הגחליליות את יהודי צפת מן הגזרה הקשה.

* מעובד על פי זאב וילנאי

וילנאי, זאב, אגדות ארץ ישראל, הוצאת קרית ספר, תש"ל (1970)

דוגמה למחווון להערכת ההבנה של הטקסט (ליל הגחליליות)*

שאלה	על פי האגדה, הגחליליות הצילו את יהודי צפת מן הגזרה הקשה של המושל. א. על מה רגז המושל?
מדד הבנה ותשובה נכונה	משמעות גלויה. איתור מידע מפורש (בעיקר רגז על קולות הרינה, התפילה ולימוד התורה שעלו מבתי הכנסת ובתי המדרש יומם ולילה).
תיאור קשיים אפשריים	קושי באיתור מידע והתמצאות בטקסט.
תיווך אפשרי	<u>הנחיה לתלמידים</u>: התשובה כתובה בטקסט, נא חפשו בתשומת לב מרבית את התשובה. - כדאי להציע לתלמידים שהתקשו, לקרוא את הטקסט בקריאה קולית. הקריאה הקולית יכולה לעורר את תשומת ליבם לפרטים בטקסט וכן לספק למורה מידע נוסף על מקור הטעות של התלמידים. <u>מתן הנחיה לתלמידים במטרה למקד את תהליכי הקריאה</u>: היעזרו במילים (שבשאלה) (רגז) כדי להבין איפה לאתר את התשובה בטקסט
מהערכה ללמידה	ללמד אסטרטגיות שיקלו על התלמידים לאתר מידע רלוונטי. למשל, באמצעות זיהוי מילים דומות או זהות בשאלה ובטקסט או באמצעות הסתייעות בנושא הפסקה.

לוח זמנים להערכה

מועד	מטרה	דגשים
ספטמבר-אוקטובר (לתלמידים חדשים בלבד)	זיהוי פערים ובניית תכנית לימודים כתתית ואישית	הערכה של רכיבי השפה: האזנה ודיבור, קריאה והפקת משמעות, כתיבה, ידע לשוני
דצמבר-ינואר	הערכה מעצבת – הערכת ההתקדמות בלמידה	שימוש במשימות הערכה בשגרת הלמידה, תלקיט עבודות, עדכון התל"א במידת הצורך
מאי - יוני	הערכה מסכמת של הלמידה	הערכה תפקודית מסכמת כבסיס לתכנון היעדים לשנה"ל הבאה

הליך להערכת הקריאה

(קצב ודיוק)

- הערכת הקריאה באמצעות טקסט תואם גיל

בשלב הראשון

- תלמידים אשר גילו קושי בקריאת טקסט ברמת הגיל: יש להעריך באמצעות טקסט התואם את רמת הקריאה של התלמיד

בשלב שני

- תלמידים אשר גילו קושי משמעותי בקריאת טקסט מותאם: יש להעריך קריאת מילים ושליטה באבני יסוד

בהתאם לצורך

הליך להערכת ההבנה של טקסט

- הערכה של הבנת הנקרא באמצעות טקסט תואם גיל כתתי

טקסט ברמת
הגיל

- תלמידים אשר גילו קושי משמעותי בקריאה: יש להעריך את ההבנה של טקסט מושמע באמצעות הקראה של טקסט סיפורי ברמת בני הגיל (ממאגר טקסטים להקראה).

טקסט
מושמע

- התמודדות עצמאית עם טקסט מידעי ברמת הקריאה של התלמיד

קריאה
עצמאית

**ריכוז ממצאי הערכה –
פרופיל תלמיד**

ריכוז ממצאי קריאה

שם המטלה	קצב	דיוק	דפוס שגיאות
קריאת עיצורים ותנועות			
קריאת מילים בודדות			
קריאת טקסט			

ריכוז ממצאי הבנת הנקרא

תבחינים	דגשים להתייחסות	תיאור התפקוד (מוקדי כוח ומוקדי קושי)
משמעות גלויה	איתור פרטים עיקריים, רצף אירועים, רעיונות מרכזיים גלויים	
הבנת המשתמע	הבנה של: קשרים, היסקים, מיון והשוואה, רעיונות מרכזיים	
יישום וביקורת	הבעת דיעה/עמדה, שיפוט ביחס לאירועים, היקש וקישור למציאות	

ריכוז ממצאי כתיבה

תבחינים	דגשים להתייחסות	תיאור התפקוד (מוקדי כוח ומוקדי קושי)
עמדות כלפי כתיבה	ביטחון, התלהבות, התנגדות, חשש, אי שקט, מבקש סיוע	
איכות הטקסט	מפתיע, מעניין, מרגש, מרשים ברמת התוכן ו/או ברמת הכתיבה, אורך, היבט לשוני	
תוכן	מפותח, מצומצם,	
לכידות	קשר בין רעיונות – ארגון לוגי, כרונולוגי, רציף, באמצעות ידע לשוני	
לשון הטקסט	אוצר מילים, תקינות מורפולוגית ותחבירית, גיוון	
כתיב, כתב וארגון	סימני פיסוק, שגיאות כתיב, כתב קריא, ארגון הדף	

ריכוז ממצאי האזנה ודיבור

תבחינים	דגשים להתייחסות	תיאור התפקוד (מוקדי כוח ומוקדי קושי)
כוונות תקשורתיות	קשר עין, הבעת בקשות או סירוב באמצעות מחוות גוף, הבעות פנים, קול, מבט וכו'	
כישורי שיח	יזם פנייה, יזם שיחה, מגיב לפנייה, משתתף בשיחה	
אוצר מילים הבנתי והבעתי	מבין: מילים, שאלות והוראות, מביע עצמו באמצעות מילה, משפט	
הבנה והבעה תחבירית	מבין/מביע עצמו באמצעות משפט תקין, פשוט/מרכב	
השתתפות בלמידה ודיון	משתתף בשיח/דיון בהקשר לנלמד, מביע רעיונות	
מתן תשובות ענייניות	משיב על שאלות בהקשר לנלמד	
דיווח על הלמידה	מספר מה למד, מביע מחשבות ורגשות בהקשר לנלמד	

להרחבה

1. [הערכה פנימית בית ספרית](#), הרשות הארצית למדידה והערכה (ראמ"ה).
2. [חינוך לשוני – עברית בחינוך הקדם יסודי וביסודי – הערכה משולבת בלמידה](#), משה"ח.
3. [עברית: הבנה, הבעה ולשון – מבחנים ומשימות](#), משה"ח.
4. [הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך – הערכה פנימית בית ספרית](#), משה"ח.
5. [תהליכי הערכה בקרב תלמידים עם צרכים מיוחדים](#), אגף א', חינוך מיוחד, משה"ח.
6. [תכנון למידה משמעותית והוראה איכותית לתלמידים עם צרכים מיוחדים – תהליכי הערכה](#). אגף א', חינוך מיוחד, משה"ח.